

Būtiskie grozījumi un prasības kreditēšanas pakalpojumu sniedzējiem

Publicēts: 04.11.2020.

Būtiskie grozījumi un prasības kreditēšanas pakalpojumu sniedzējiem

Lai uzlabotu un pilnveidotu patērētāju tiesības un aizsardzības mehānismus nebanku kreditēšanas pakalpojumu jomā, kā arī pārraudzītu uzņēmumus, kas sniedz savus pakalpojumus šajā jomā, kopš 2011.gada janvāra ir veikti vairāki nozīmīgi grozījumi normatīvajos aktos, t.i., 2010.gada 28.oktobrī, 2010.gada 20.decembrī, 2011.gada 9.jūnijā, 2015.gada 28.maijā un 2016.gada 9.jūnijā tika pieņemti grozījumi [Patērētāju tiesību aizsardzības likumā](#) (turpmāk – PTAL), [2016.gada 25.oktobrī pieņemti jauni Ministru kabineta noteikumi Ministru kabineta noteikumi Nr.691 „Noteikumi par patērētāju kreditēšanu”](#) (turpmāk – Noteikumi Nr.691), uzlabojot iepriekšējo kārtību. Lai nodrošinātu uzņēmumu, kas sniedz patērētājiem kreditēšanas pakalpojumus, pārraudzību, 2011.gada 29.martā tika pieņemti Ministru kabineta noteikumi Nr.245 [„Noteikumi par speciālo atļauju \(licenci\) patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniegšanai”](#) (turpmāk - Noteikumi Nr.245), kuros ar 2016.gada 5.janvāri tika veikti būtiski grozījumi, piemēram, speciālā atļauja (licence) patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniegšanai no 2016.gada 5.janvāra tiek izsniegta uz nenoteiktu laiku.

Būtiskākie grozījumi kopš 2011.gada:

- kredītu patērētājiem var izsniegt tikai tādi uzņēmumi, kuri saņēmuši speciālo atļauju (licenci) ko izsniedz Patērētāju tiesību aizsardzības centrs (turpmāk – PTAC). Šis noteikums neattiecas uz kredītiestādēm (piemēram, bankām), sabiedrībām, kas piedāvā savu preci/pakalpojumu atliktu maksājumu veidā u.c. (sīkāk skat. PTAL 8.panta pirmo prim daļu). Proti, sākot ar 2011.gada 1.novembri kapitālsabiedrības, kuras nav saņēmušas licenci, jaunus līgumus slēgt ar patērētājiem nedrīkst, tās var veikt tikai esošo līgumu apkalpošanu. Par patērētāju kreditēšanu bez licences kredīta devējam draud administratīvā un kriminālatbildība;
- no 2011.gada 1.janvāra jebkuram kredīta devējam ir pienākums izvērtēt patērētāja spēju atmaksāt kredītu pirms kreditēšanas līguma noslēgšanas. Ja atteikumu izsniegt kredītu pamato ar datubāzē iegūtajām ziņām, kredīta devējam nekavējoties un bez maksas jāinformē patērētāju par datubāzes izmantošanas rezultātiem. Novērtējums ir jāveic arī gadījumos, kad puses vienojas būtiski palielināt kredīta summu kreditēšanas līguma darbības laikā. Tādējādi tiek palielināta kredīta devēja atbildība, kas vērsta uz to, lai samazinātu to patērētāju skaitu, kas nespēj pildīt savas kredītsaistības. Vadlīnijas *“Patērētāju spējas atmaksāt kredītu novērtēšana kredītu devējiem, kas neatbilst kredītiestādes statusam”* skatīt [šeit](#).
- ir ieviestas patērētāja tiesības atteikties no kreditēšanas līguma 14 dienu laikā nesniedzot nekādu pamatojumu, nemaksājot līgumsodu vai zaudējuma atlīdzību. Kā arī kredīta devējam ir jāinformē patērētāju par atteikuma tiesību izmantošanas iespēju. Ja patērētājs izmanto atteikuma tiesības, kredīta devējam nav tiesību pieprasīt no patērētāja kompensāciju, izņemot kompensāciju par neatmaksājāmām izmaksām, ko kredīta devējs veicis publiskai personai. Patērētāja pienākums ir nekavējoties, ne vēlāk kā 30 dienu laikā pēc tam, kad nosūtīts paziņojums par atteikuma tiesību izmantošanu, atmaksāt kredīta devējam saņemto kredīta summu un par kredīta izmantošanu no kredīta saņemšanas dienas līdz dienai, kad tas atmaksāts, uzkrātos procentus;
- paaugstināta atbildība kredīta devējiem par strīdu risināšanu starp ražotāju, pārdevēju vai pakalpojumu sniedzēju un patērētāju, ja ražotājs, pārdevējs vai pakalpojumu sniedzējs atsakās izpildīt patērētāja likumīgās prasības saistībā ar preci vai pakalpojumu, kuras iegādei ņemts kredīts. Patērētājam ir tiesības vērst prasījumu pret kredīta devēju. Kredīta devējam ir pienākums 30 dienu laikā izskatīt patērētāja prasījumu. Tādējādi kredīta devējam ir pienākums izvērtēt katru konkrēto situāciju individuāli un piedalīties radušās situācijas risināšanā, ņemot vērā patērētāja pieprasījumā minēto;

- noteiktas patērētāja tiesības atkāpties no līguma situācijās, ja netiek piegādāts vai tikai daļēji ir piegādāts operatīvā līzina objekts. Kredīta devējam nav tiesību prasīt kredīta līguma izpildi, piemēram, veikt maksājumus saskaņā ar grafiku, un atteikt patērētāja pieprasījumu atkāpties no līguma, līdz ar to tiek samazināta iespēja patērētājam ciest zaudējumus; (saiti uz jautājumiem un atbildēm)
- noteikti ierobežojumi patērētāja kredīta kopējām izmaksām un nokavējuma procentiem. Vairāk informācijas skatīt šeit.

2016.gada 1.novembrī, stājoties spēkā Noteikumiem Nr.691, tika pilnveidota patērētāju aizsardzība, slēdzot kredītēšanas līgumus. Ar Noteikumiem Nr.691 spēku zaudēja 2010.gada 28.decembra Noteikumi Nr.1219 „Noteikumi par patērētāju kredītēšanu”.

Noteikumu Nr.691 būtiskākie grozījumi paredz:

- gada procentu likmes aprēķināšanas kārtību arī kredītēšanas līgumiem nekustamā īpašuma iegādei un kredītēšanas līgumiem, kuru atmaksa ir nodrošināta ar nekustamā īpašuma hipotēku (turpmāk - Hipotekārās kredītēšanas līgums) (Noteikumu Nr.691 1.pielikums);
- kredīta devēja informācijas sniegšanas pienākumu par hipotekārās kredītēšanas pakalpojumu pirms Hipotekārā kredītēšanas līguma noslēgšanas, sniedzot īpaši izstrādātu standarta veidlapu (Noteikumu Nr.691 2.pielikums);
- precizētus ierobežojumus kredītēšanas pakalpojumu reklāmām, nosakot, ka vizuālajā reklāmā informāciju par gada procentu likmi norāda vismaz tikpat viegli uztveramā veidā kā jebkuru procentu likmi vai citu līdzvērtīgu skaitlisko informāciju par kredīta izmaksām (Noteikumu Nr.691 III nodaļa);
- precizētas prasības Hipotekāro kredītēšanas līgumu pirmstermiņa atmaksai gadījumos, ja notiek aizdevuma pārkreditācija pie cita kredīta devēja, patērētājam var tikt prasīta tikai pamatota un samērīga kompensācija par tiešajiem izdevumiem saistībā ar pārkreditāciju, ja tādi radušies (Noteikumu Nr.691 107.punkts);
- noteiktas patērētāju padomu došanas pakalpojumiem izvirzāmās prasības (Noteikumu Nr.691 VII nodaļa);
- noteiktas papildu prasības Hipotekārās kredītēšanas līgumiem, t.sk. noteiktas prasības, kas jāievēro, piešķirot patērētājiem aizdevumu ārvalstu valūtā, lai mazinātu valūtu risku svārstību negatīvo ietekmi uz patērētāju (Noteikumu Nr.691 X nodaļa);
- pienākumu kredīta devējam regulāri informēt patērētāju kredītēšanas līguma darbības laikā, piemēram, par izmaiņām aizņēmuma likmē (Noteikumu Nr.691 XI nodaļa);
- precizētas prasības kredītēšanas starpniekiem un palīgstarpniekiem (Noteikumu Nr.691 XIV nodaļa);
- pirmslīguma informācijas sniegšanu kredītiem pret kustamas lietas ķīlu (Noteikumu Nr.691 25.punkts). (saiti uz jautājumiem un atbildēm)

Noteikumi Nr.245 paredz kārtību kādā uzņēmumi var saņemt licenci un kādiem kritērijiem šiem uzņēmumiem jāatbilst. Būtiskākās izmaiņas no 2016.gada 1.janvāra:

- izslēgta speciālās atļaujas (licences) pārreģistrācijas kārtība. Turpmāk speciālās atļaujas (licences) tiks izsniegtas uz nenoteiktu laiku. Ar grozījumiem ir saglabāta valsts nodeva par pirmreizējo speciālās atļaujas (licences) izsniegšanu – 71 140 EUR, kā arī ir noteikta ikgadēja valsts nodeva par kredītēšanas pakalpojumu sniedzēja darbības uzraudzību, kas aizstāj līdz šim spēkā esošo nodevu par speciālās atļaujas (licences) pārreģistrāciju – 14 225 EUR. (*Noteikumu Nr.245 IV nodaļa (izslēgta), 50.punkts (grozīts)*);
- ņemot vērā, ka speciālās atļaujas (licences) tiks izsniegtas uz nenoteiktu laiku, PTAC tiesīgs speciālās atļaujas (licences) spēkā esamības laikā sniegt kapitālsabiedrībai norādījumus. (*Noteikumu Nr.245 7.punkts (grozīts)*);
- speciālās atļaujas (licences) saņemšanai kapitālsabiedrībām nav jāiesniedz valsts nodevas samaksu apliecināošs dokuments. (*Noteikumu Nr.245 12.3.apakšpunkts (izslēgts)*).
- papildus jau līdzšinējām prasībām par informācijas sniegšanu, ja veiktas izmaiņas Noteikumu Nr.245 1.pielikuma 2., 3. un 4.punktā norādītajā informācijā, kapitālsabiedrībām ir noteikts pienākums 10 darbdienu laikā informēt PTAC par izmaiņām kapitālsabiedrības padomes (ja tāda izveidota) vai valdes locekļu sastāvā, kapitālsabiedrības dalībnieku īpašumā esošo daļu apmērā vai mainās pamatkapitāla daļu īpašnieki (dalībnieki). Ja minētās izmaiņas skar nerezidentu, informācijai pievieno izmaiņas apliecināošus dokumentus. (*Noteikumu Nr.245 12.punkts (papildināts)*);

- Noteikumi Nr.245 papildināti ar 51.¹punktu. Saskaņā ar šī punkta 1.apakšpunktu, ikgadējo valsts nodevu par kreditēšanas pakalpojumu sniedzēja darbības uzraudzību kapitālsabiedrība pirmo reizi maksā līdz dienai, kad no speciālās atļaujas (licences) izsniegšanas dienas ir pagājis gads, proporcionāli dienu skaitam par periodu līdz attiecīgā kalendāra gada beigām
- turpmāk valsts nodevas maksājuma mērķi ir jānorāda – valsts nodeva par speciālās atļaujas (licences) izsniegšanu vai ikgadējā valsts nodeva par kreditēšanas pakalpojumu sniedzēja uzraudzību. Rekvizīti valsts nodevas samaksai nav mainījušies, izņemot maksājuma mērķi ikgadējās nodevas par kreditēšanas pakalpojumu sniedzēja uzraudzību samaksai:

Saņēmējs
Valsts kase
Reģistrācijas numurs
90000050138
BIC kods
TRELLV22
Konts (IBAN)
LV48TREL1060120929900
Maksājuma mērķis
valsts nodeva par speciālās atļaujas (licences) izsniegšanu
vai
ikgadējā valsts nodeva par kreditēšanas pakalpojumu sniedzēja uzraudzību

Ievērot! No 2011. gada 1. novembra kreditēšanas pakalpojumu patērētājam drīkst sniegt tikai uzņēmumi, kuri ir saņēmuši speciālu atļauju (licenci) patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniegšanai Latvijas Republikā. Par komercdarbību bez speciālas atļaujas (licences) saņemšanas Latvijas Republikas tiesību aktos ir paredzēta gan administratīvā, gan kriminālatbildība.

<https://www.ptac.gov.lv/lv/butiskie-grozijumi-un-prasibas-kreditesanas-pakalpojumu-sniedzjiem>